

- 1) De primariis precibus Imperialibus sine Pontificis indultu validis. R. Gribner.
- 2) De eo quod iustum in foro externo et interno. R. Brückner.
- 3) De dissensu sponsalitio. R. Strykio.
- 4) De Baptismo. R. Lyncker.
- 5) De eo, quod iustum est, circa personas diversae Religionis. R. Lyncker.
- 6) De absolutione in foro poenitentiali et contentioso. R. Simone.
- 7) De luctu. R. Jacob.
- 8) De sacra Coena. R. Vorstig.
- 9) De Jure Visitationis Ecclesiasticae et Procuratoris. R. Zioler.
- 10) De eo, quod iustum est circa mortuos. R. Zioler.
- 11) De Sigillo Confessionis. R. Lvenstedt.
- 12) De Laici foro ecclesiastico. R. Bohn.
- 13) De Crimine Lenocinū. R. Gerhard.
- 14) Quaestio: Quis debet esse iudex controversiarum de fide et Religione. R. Veltthem.
- 15) De Delatoribus. R. Hartuno.
- 16) De Purgatione Canonica. R. Berbnann.
- 17) De foro competente et subiectione Clericorū sub potestate civili. R. Thomasio.
- 18) De Fundamentorū definiendi causas matrimoniales hactenus receptorum insufficientia. R. Thomasio.
- 19) De iudicio seu censura morum. R. Thomasio.

66.
DISPUTATIO INAUGURALIS
DE

32
**IURE DECI-
MARUM**

DIVINA ASSISTENTE GRATIA

EX AUCTORITATE ET DECRE-
TO MAGNIFICI ET AMPLISSIMI
FCTORUM ORDINIS IN INCLITA
NORIMBERG. UNIVERSITATE

PRO SUMMIS IN UTROQUE JURE
HONORIBUS, INSIGNIBUS ET PRIVILE-
GIIS DOCTORALIBUS RITE CON-
SEQUENDIS

Publicè ad disputandum
proposita

à

PAULO WÖRFEL
NORIMBERGENSI

ALTDORFFI

Ad d. Decembr.

ANNO SALUTIS MDCLVII.

CHARACTERE GEORGI HAGEN, Univers. Typographi

31 a.

32.

Florentissimæ
SACRI ROMANI IMPERII
REIPUBLICÆ NORIMBERGENSIS

*Magnificis Perstrenuis Nobilissimis
Amplissimis & Prudentissimis*

DNN. DUUMVIRIS, SEPTENVIRIS,
CONSULIBUS, SCHOLARCHIS

& universis ac singulis

SENATORIBUS

DOMINIS & PATRONIS meis

humiliter colendis

Felicitatem!

Injucunda aliquando fieri, quæ si parcius
exhiberentur, accepta forent, quamvis se-
mel iterumq; mecum examinaverim, ea ta-
men ratio me à sententiâ meâ deducere non
potuit, ut vestro inclyto Nomini, PATRES
CONSCRIPTI, licet plurimi hæctenus labores
suos Academicos Vobis consecraverint, me-
as quoq; inaugurales theses, inscriptas non
offerrem: Sistent se itaq; vultui vestro, mo-
re non insolito, aliquot pagellæ, si numero
eas metimini pauciores, jus decimarum ho-
diè usitatissimum delineantes. Non verò eò
deveni audaciæ, ut existimarem, ex illarum
oblacione oriri vobis aliquid honoris, acce-
dere quippe inde vestro illustri splendore ni-
hil potest, sicuti nec Solis radios minor in ter-
râ ignis fulgor valet augere; Sed multis aliis
causis impellor, cur positiones istæ in vestro
Magnifico Nomine appareant, cùm, ne ce-
dere videar ulli vestrorum civium, qui id uni-
cè agunt, ut nullum observantiæ officiiq; ge-

nus prætermittant, tùm, ne ingratus audi-
am, præsertim quando multos per annos
Charissimum meum Parentem, amore, gra-
tiâ, benefactis præclarè estis profecuti, pro
quibus omni Jure Vobis me vicissim manci-
po. Accipite igitur serenâ fronte chartace-
um hoc munusculum PATRONI MAGNI, &
eodem affectu, quo semper Parentem, filium
quoq; complecti, dividia vobis esse non fini-
nite, cùm non minor in filio fidelitatis ardor
& Reipublicæ Patriæ religiosa observantia
studiumq;, quàm in Patre, vigeat, & dum
utriusq; spirabit anima, vigebit. Vivite feli-
ces Reipublicæ & vobis quàm diutissimè.

Dab. in Almâ vestrà
Altorfinâ M. Decemb.
Anno clō Idc LVII.

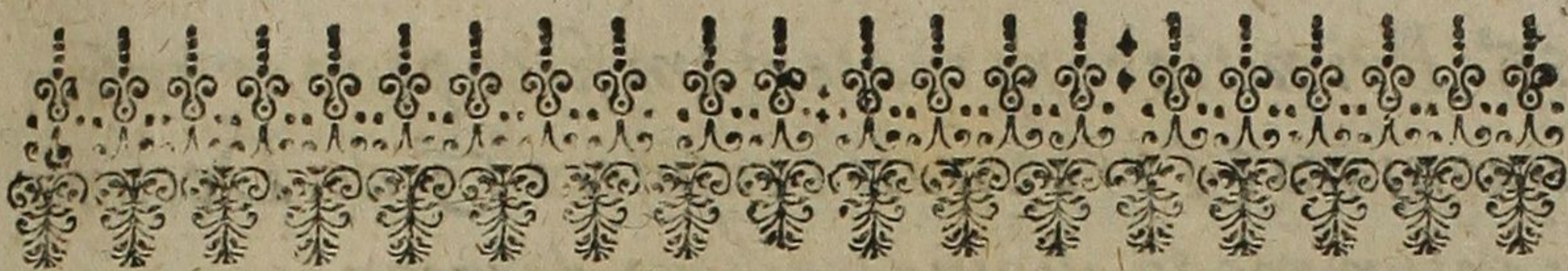
Magnif. & Nobiliss. Amplitud. V. V.

omni observantiæ cultu & obsequio
obstrictissimus

PAULUS WÖRFEL.

Utili-

Q. F. S. F. Q.

Utilitas materiae Juris Decimarum, quae
usu frequentissima est, quemadmodum
nec Soli candelae opus, commendatione non eget
arg l. 1. ff. de in integr. restit. In hac cum gra-
viores quotidie oboriantur controversiae, et
quotidiana diligentius semper sint examinanda
l. 25. ff. de liberat. legat. l. 1. pr. ff. de susp. tu-
tor. illaque nec dum in laudatissima hac Univer-
sitate Altor sin a ab ullo proposita sit, digna mihi
visa est, quae sub Disputationis inauguralis incu-
dem revocetur. Inquiram autem in naturam
illarum, quantum ingenij et virium ratio, di-
sputandi modus et rei difficultas patiuntur, o-
missis ijs, quae plus subtilitatis aut eruditionis ha-
bent, quam necessitatis et utilitatis, neglectisque,
quae in Jure quidem Canonico et ab ejus Doctori-
bus late traduntur, moribus vero nostris in desue-
tudinem abierunt. Affinem quoque Oblationum

A 3

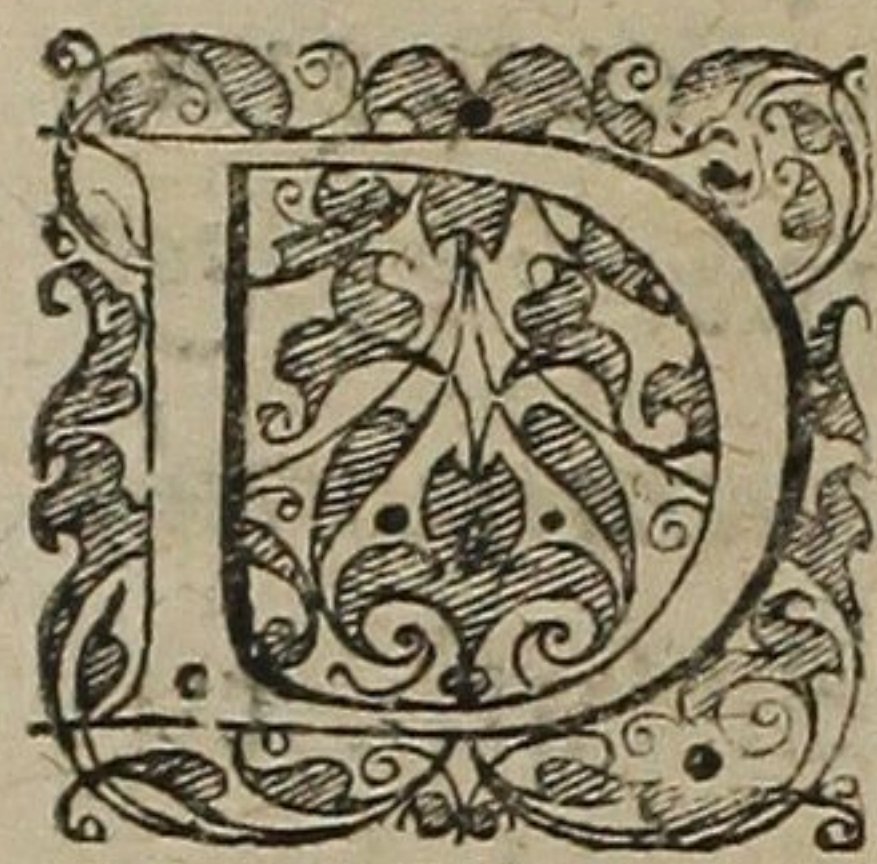
et

Et Primitiarum materiam sic copede transeo,
quoniam Et brevitati consulere Et de Decimis
tantummodo aliquid scribere decrevi.

Sit itaq;
IN NOMINE SACRO SANCTÆ TRINITATIS

THESIS I.

Decimæ, si notionem & deriva-
tionem nominis spectes, præcisè nihil ali-
ud sunt, quàm cujuscunq; rei decima pars:
unde & sæpè decima dicitur, omisâ parte
*l. 2. ff. de Pollicitat. ibi: si decimam quis bono-
rum vovit.*

2. Harum in Singulari Numero mentio fit *in c. 7. 15.
17. in f. & 19. extr. de Decim. primit. & oblat.* quamvis fre-
quentiùs Plurali utamur, quòd unius rei decima pars in sol-
vendo sæpè iteretur.

3. Nec disparitas significationis exoritur, sive lega-
mus decimas sive decumas, siquidem posteriorem hanc le-
ctionem non tantùm moderni approbant, sed & aliqui ex
veteribus *J. Lips. in Tr. de Vet. Lat. Script. Cic. in Verrem
Lib. 5. ibi: affirmante se plus decumâ non daturum.* Consimi-
le quid videmus in vocab. optumus, æstumo, lacrumæ, de
quibuseleganter differit aamodùm Reverendus Dn. Dilherr,
*Dominus Et Fantor meus nullo non honoris cultu prosequendus
in Apparatu suo Philol. p. 65. & 114.*

4. Vocantur Decimæ in Jure Canon. tributa egen-
tium animarum *c. tua nobis. 26. circa med. extr. de Decim. can.*
deci-

decime. 66. caus. 16. q. 1. Sanctuarium DEI c. ad hac 15. d. t. cibis DEI, Scripturæ Sanctæ alimenta, can. revertimini. 65. inf. 6. us. 16. q. 1. Patrimonium Christi. c. cum secundum. 16. extr. de præbend. Cibis Clericorum. Rebuff. Tract. de Decim. q. 13. n. 22. In vernaculâ nostra der zehendt.

5. Sed propiùs ad rem: in Sacr. Literarû Vet. Testamento legimus Abramû solvisse decimas ex omnibus *Genes. c. 14 v. 20.* & Jacobû votum nuncupasse: *Si fueris DEUS mecum & custodieris me in viâ, per quam ego ambulo, & dederis mihi panem ad vescendum, cunctorum, quæ dederis mihi, decimas offeram tibi. Gen. 28. v. 20, 21. & 22.* pietatis quodam instinctu ante legem adhuc latam, quam DEUS demùm per Mo- sen manifestavit, dariq; ab Israëlitico populo decimas præcepit, sicut constat *ex c. 22 Exod. v. 29. Levit. cap. ult. v. 30. 32. & 33.*

6. Ab Ethnicis quoq; , quos cura aliqua religionis² tangebatur, deprehendimus decimas solutas fuisse Diis; Ab Arabibus fictitio cuidam DEO, quem Sabin appellabant, de thure, pipere, & cinnamomo: à Græcis Apollini Delphico: ab Hetruscis & Romanis Herculi: (quæ pars *Herculanea* dicebatur. *Plaut. in Trucul.*) ab aliis Jovi Spoliorum decimæ devovebantur & dabantur, ut patet ex *Xenophonte, Varrone, Plutarcho, Plinio aliisq;*, relatis à *Petro Rebuffo d. Tr. q. 1. n. 2. & 4. Alex. Mon. de Decim. c. 1. n. 2. Henr. Canisio in prælect. Academ. ad tit. extr. de Decim. c. 1. n. 5. Petr. Greg. Tholos. Synt. Jur. univ. Lib. 2. c. 2. n. 2. & seq. Johan Bernd- le vom Zehend Recht 1. B. 4. Cap. Item Gothofr. in Not. ad l. 2. §. f. ff. de Pollicit. Grot. de l. B. & P. L. 3. c. 6. n. 1. Carpz. Ju- rispr. Consistor. L. 1. tit. 8. def. 125. n. 4. 5.*

7. Quamvis verò Abramus ante legem latam illas² dederit, & Jacobus voverit, Ethniciq; , quos lex illa Mosai- ca non feriebat, curâ religionis suæ adducti easdem ex sol-
vering

verint, non tamen homines Lege Naturæ fuisse ligatos ad solutionem decimarum sub peccato, sed solviffe vel ex consilio vel ex voto arbitror, & ita Juri Naturæ decimas haud adscribo; nam si concluderemus eas esse de Jure Naturæ, sequeretur homines ante promulgationem divinam adstrictos peccâsse non solvendo, & frustra Jacobum illas voluisse. *Rebus. d. l. q. 1. n. 10.*

8. Nec ex his Sanctorum Virorum & Gentium oblationibus & votis firmiter colligi potest, Jure Naturæ decimas deberi, cum jus naturale sit dictatum rectæ rationis indicans alicui actui, ex ejus convenientiâ aut disconvenientia cum ipsâ natura rationali, inesse moralem turpitudinem aut necessitatem moralem, ac consequenter ab Auctore Naturæ DEO talem actum aut vetari aut præcipi; recta autem ratio non dicit solutioni decimarum, ex convenientiâ ejus cum ipsâ naturâ rationali necessitatem quandâ moralem inesse. *Grot. d. l. de J. B. et P. L. 1. c. 1. n. 10.*

9. Sunt itaq; institutæ & olim duntaxat sub vet. Lege positivâ præceptæ a DEO, declarante & nunciante filiis Israël partem sibi acceptam, videl. decimam, *d. c. 22. Ex. v. 29. & Levit. 27. v. 30. 32.* Suadente ratione naturali, non quidem ad solvendam decimam præcisè, sed ad offerendû aliquid DEO, quò collimat *Eccles. c. 35. v. 6. 7.*

10. Illud interim ambabus largior manibus, quamvis lex de Decimis per Mosen populo lata judicialis, vel *ut Henr. Zæf. ad decretal. b. t. n. 2. vult,* secundum quædam ceremonialis sit & nos directò non obliget, illam tamen non nihil morale admixtum habere. Unde rectè faciunt aliæ etiam Gentes, omnesq; & singuli homines, si vel aliquam fructuum partem in alimenta eorum, qui Sacris funguntur & nos cultum divinum docent, exsolvant, vel saltè stipendia, quæ ad honestam illorum sustentationem requiruntur, subministrent.

11. Id quod non tantum naturalem & communem Juris rationem habet, *Covar. var. resol. L. 1. c. 17. n. 2. §. consequuntur, ibi: Juris naturalis ratio dicitur. Carpz. Pr. Consist. d. L. 1. tit. 8. def. 125. n. 11.* Sed lex etiam Christiana hoc ipsum serio precipit, serioq; inculcat. *Matth. 10. v. 10. Luc. 10. v. 7. 1. Tim. 5. v. 18. 1. Cor. 9. v. 9. & 13.* quo loco illud *Deut. 25. v. 4. non ligabis os bovis terentis in area fruges tuas,* eleganter explicatur.

12. Quod autem dixi decimas Jure Naturæ non precipi, idem quoq; de Jure divino affirmo: Jus enim à DEO aut datum est universo generi humano, aut populo uni: illud ter datum reperimus. I. post hominem conditum. II. in restauratione humani generis post diluvium. Et postremo in sublimiori restauratione per Christum; quæ Jura haud dubiè omnes homines obligant, ex quo quantum satis est, ad notitiam eorum pervenerunt. *Grotius d. L. 1. c. 1. n. 15.* In quibus præceptum de Decimis solvendis non invenimus. Israëlita autem sunt populus ille unus, cui specialiter DEUS jura dedit, cum quo passim foedus inivit, & qui in peculiarem DEI populum adscitus dicitur *Deut. 4. v. 7. 8. Psal. 147. v. 19. 20.* Illis Israëlitis DEUS præcepit, ut decimas omnes terræ sibi sanctificarent, ut Domini essent *Levit. 27. v. 30. & seqq.* quas Levitis in possessionem dedit pro ministerio, quo serviebant in tabernaculo foederis. *Num. 18. v. 21. Deut. 14. v. 22.* quia nullam peculiarem sortem in terræ sanctæ distributione iisdem assignaverat *d. c. 18 Num. v. 20. & c. 26. v. 62.* Lex itaq; de Decimis, ut & aliæ quæ particularem ad Israëlitarum Politiam respectum habent, & ad illius Gentis ingenia, terræ temporisq; rationem accommodatæ erant, non nisi eos obligant, quibus datae sunt, datas autem esse aliis quam Israëlitis, nullo indicio deprehendi potest.

B

13. Non

13. Non enim Elifæus Naamani Syro, neq; Jonas Ninivitis, neq; Daniel Nabuchodonosoro, neq; Prophetæ alij Tyrijs, Idumæis, Moabitis, Ægyptiis, ad quos scribunt, unquam significârunt. necessitatem efflagitare, Mosis Legem ut susceperent. *Grot. d. l. n. 16.* quanquam alioquin peccata eorum satis exactè enumerent. *Grotius L. 5. de Verit. Relig. Christ. pag. 235.* qui *ibidem* hujus rei hanc subjicit rationem; quòd pleræq; legum illarum peculiaria fuerint præcepta, sive ob vitandum aliquod malum, in quod proni erant Judæi, sive ad experimentum obedientiæ, sive ad rerum futurarum significationem introducta.

14. Hinc calculum adjicere illis nequeo, qui asserere non dubitârunt, Decimas à DEO institutas Jure illo divino nunc quoq; deberi, cùm quod præceptum morale videatur, quale obligat tempore etiam novæ legis; tùm quod jure divino non sint expressè revocatæ; imò à Christo repetitæ potius & approbatæ: ab Ecclesiâq; receptæ & in multis Juris Canon. textibus *can. nam qui. 5. caus. 16. q. 2. c. quadrages. 16. in f. de Consecratione. dist. 5. can. 65. & 66. can. ult. caus. 16. q. 1. can. majores 8. d. caus. 16. q. 7. c. 14. c. 25. c. 26. extr. h. t. divini juris dictæ. add. Joh. Gutierrez. Can. quest. Lib. 2. c. 21. n. 7.*

15. Huc facit, si divino adhuc jure vigeret illud præceptum, moralisq; lex esset, nulla aut daretur consuetudo in decimis *contra c. in aliquib. 32. in f. h. t.* aut præscriptio, *contra c. ult. in f. extr. de Consuetud.* aut dispensatio, quæ tamen in solutione decimarum admittitur, de quibus infra pluribus.

16. Nec stringit argumentum adversariorum, quasi decimæ jure divino præcipiantur, idcirco quòd non sunt revocatæ. Etenim lex abrogari non potest eorum respectu, quos nunquam obstrinxit, quales nos in Nov. Testamento

mento sumus, quippe tantum Israëlitis data lex de solven-
dis decimis erat. Ablata autem est ab illis obligatio, & qui-
dem quoad ritualia statim postquam lex Evangelii promul-
gari coepit, quod Petro Apostolorum Principi elarè fuit re-
velatum *Actor. 10. v. 15.* quoad cætera verò, postquam po-
pulus ille per excidium urbis & desolationem præcisam,
sine spe restitutionis populus esse desiit. *Grot. de J. B. & P.*
d. L. 1. c. 1. n. 16.

17. Quam etiam sententiam ceteri veriores plures à
Moneta c. 1. n. 11. allegati Theologi tenent, ut *D. Thomas 2. 2.*
q. 87. art. 1. Dom. Soto. L. 9. de Just. & J. q. 4. art. 1. & alii, qui-
bus hæc in re magis quam Canonistis credendum, cum de
Jure divino enodando agatur; & si Moralia præcepta per-
petuò vim habent ex eo, quòd sint à naturâ ipsâ instituta,
teste Covarr. L. 1. var. resol. c. 17. n. 1. & Joh. Gutierr. d. L. 2.
c. 21. n. 15. Sequitur Leges Ceremoniales & Forenses, quæ
non valent ut à Naturâ ipsâ institutæ, post revelatum in
mundo Evangelium obligationem suam amisisse.

18. Nec subvertit sententiam nostram, quòd à Chri-
sto sint repetitæ in N. Testamento, *Matth. 10. v. 10. & c.* Ver-
ba enim Salvatoris tantum evincunt, alendos esse Ecclesiæ
ministros, non autem præcisam decimarum solvendarum
necessitatem probant. *Fern. Vasq. illustr. controuv. Lib. 2. c.*
89. n. 1. vers. verum isthæc. Malè igitur divini Juris dicuntur,
cum sub Lege Evangelicâ utpote divinâ ea tantum servare
tenemur, quæ à Christo & per ejus Apostolos nobis sunt
præcepta juxta illud *Matth. ult. v. 20. docentes omnes Gentes*
servare omnia, quaecunq; mandavi vobis: & Pauli Actor. 20. v.
20. dicentis: quomodo nihil subtraxerim utilium, quo minus an-
nunciarem vobis & docerem vos publicè. At de decimis sol-
vendis nec in Evangeliiis nec apud Apostolos datum est
præceptum; nec Lege ergò divinâ eas solvere tenemur.

Gutierr. d. c. 21. n. 7. Dom. Soto, d. L. 9. q. 4. art. 1. princ. Carpz. JPr. Consist. d. tit. 8. def. 125. n. 12. § 13.

19. Consentit D: Thom. in 2. 2. q. 87. art. 1. in respons. qui locus ad illustranda superiora apprimè facit, ideoq; adponam: *decima*, ait, in *Vet. Lege dabantur ad sustentationem ministrorum DEI: unde dicitur Malach. 3. v. 10. infertur omnem decimationem in horreum meum, ut sit cibus in domo mea. Unde præceptum de solutione decimarum partim quid erat morale inditum naturali ratione, partim autem judiciale ex divinâ constitutione robur habens. Quodenimeis, qui divino cultui ministrabant, ad salutem populi totius, populus necessaria victûs ministraret, ratio naturalis dicitur: sicuti & his, qui communi utilitati invigilant, scil. Principibus & militibus & aliis hujusmodi stipendia victûs debentur à populo. Unde & Apostolus hæc probat 1. Cor. 9. v. 7. quis militat suis stipendiis unquam? quis plantat vineam & de fructu ejus non edit? quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat?*

20. Inquis: at hodiè dicuntur decimæ divini Juris esse; Respondeo eam ob causam id fieri, quòd præcipuè originem traxerint ex Lege divinâ V. Testamenti, quam secuta Ecclesia Christiana easdem decimas novâ sanctione restituit, & ita divini Juris esse dicuntur. *Canis. d. l. c. 3. n. 13. Usi enim sunt Augustinus, Hieronymus aliiq; Patres, doctrinâ & sanctitate illustres, in adstruendis decimis, passim testimoniis Vet. Testamenti, ut ostenderent Ecclesiam Legem à DEO Israëlitis datam, imitatam fuisse. Covarr. d. c. 17. n. 2. v. & præter has rationes. Sanctis siquidem illis viris sumæ curæ fuit sustentatio pauperum. c. quia. 8. caus. 12. q. 1. c. aurum. 70. § 71. d. caus. 12. q. 2. adeò ut, ne per injuriam aut negligentiam res Ecclesiæ minuerentur, Canones veteres modum rationemq; disponendi præscripserint, & quatuor partes omnium obventionum fecerint, quarum unam pauperibus*

peribus : alteram Clericis : tertiam ædificiis & fabricis Ec-
clesiasticis : quartam Episcopis tribuerent, *can. vobis. 23. 26.*
27. & 28. caus. 12. q. 2.

21. Cæterum si quis contendat in usum Ecclesiæ mi-
nistrorum & pauperum decimas rursus esse convertendas,
ei non magno ausu contradicam. Manifestum enim est
veteris fœderis præcepta, exceptis Ceremonialibus illis,
quæ præfigurabant Christi mysteria, adventum scil. im-
molationem agni, circumcisionem (qualia post Legis E-
vangelicæ Edictum observantibus, mortifera esse dedu-
cunt *D. Thom. 2. 2. q. 87. art. 1. in solut. quest. 3. 1. 2. q. 104. art.*
3. Covarr. d. l. c. 17. n. 1. v. hinc non immerito, & vers. ex ead.
radice) repeti & in usum Christianorum adduci posse lege
novâ latâ: quemadmodum multis locis videre est in c. 1.
extr. de Furt. c. 1. extr. de Homicid. c. 1. 2. 3. 4. & 5. extr. de
Jurejur. Quod si tamen in usum revocatæ fuerint, non.
tâm V. Testamenti, quàm novæ leges erunt. Covarr. d.
vers. hinc non. Canis. in h. tit. de Decim. c. 3. n. 10. & 11.

22. Sed de hoc nimis fortè multa, quæ eò pertinent,
ut intelligamus, quid variæ Gentes circa decimas observâ-
rint, & qualis earundem sit origo. Nunc accuratiùs natu-
ra decimarum videnda est. Fuisse olim 4. genera decima-
rum, apparet ex *c. 1. extr. h. t.* inter quæ primum in *d. c. 1.*
positum propriè nomen decimarum meretur: varia in su-
per recenset *Rebuf. q. 3. n. 14. & seqq.* quæ aut in usu non
sunt, aut ex personis, quibus solvuntur, aliisq; qualitatibus
constituuntur.

23. Verbum quoq; decimæ est *πολύσημον*. Accipi-
tur enim I. pro ipsâ re, sive sit decima vel alia quota pars,
quæ decimæ loco datur. II. sensu juridico, pro Jure eam
percipiendi. III. Metonymicè pro territorio & districtu
ex quo decimæ solvuntur. *c. cum in tua 30. & t. t. de Decim.*

Besold. Thes. Pract. vocab. Zehend ibi: so weit gehet dieses oder jenes Flecken Zehendt.

24. Ex iis verò acceptionibus secunda potissimum hujus est loci; quo sensu decimæ describuntur, quòd sint jus percipiendi quotam partem ex rebus alienis licitè acquisitis, Ecclesiæ vel aliis lege aut consuetudine constitutum. *c. ex transmissa. 23. c. 30. ibi: cum ipsis terra illa ab antiquo fuerit decimalis. & in f. ad quas de Jure communi spectat perceptio decimarum. Gl. in c. in aliquib. 32. in f. extr. h. t. & arg. can. 66. caus. 16. q. 1. c. 4. caus. 16. q. 7. c. 5. 6. 22. 23. extr. eod. Canis. c. 1. n. 6.*

25. Dividuntur decimæ à variis variè vid. *Rebus. q. 3. n. 1. & seqq.* usitatissima autem earum divisio est in personales & prædiales sive reales *c. ad apostolica. 20. c. ex multiplici. 3. c. pastoralis 28. extr. h. t. Reb. d. q. 3. n. 29. Monet. c. 3. n. 5. Tyndar. de Decim. n. 4.*

26. Personales sunt, quæ debentur ex lucro licito industriæ vel operarum nostrarum, veluti ex negotiatione, scientiâ, artificio aut professione, proveniente. Inter has cõputantur militia *c. 22. h. t.* præda ex justo bello capta, venatio piscatio, nisi hæ sint in fructu Prædii, quia tunc magis ad prædiales pertinent *l. venationem. 26. ff. de Usur. d. c. ad apostol. 20. c. non est in 22. c. 28. extr. de Decim. & can. 66. caus. 16. q. 1. Zæf. adh. t. n. 5.*

27. Quæ Jure Canon, introductæ sunt, non enim eas in V. Testamento Leyitis solutas, aut aliquo in loco præceptas esse deprehendimus, sed tantummodo datas fuisse decimas de frugibus & pomis arborum, quæ sub virgâ pastoris transibant, *c. ult. Levit in f. Sotode Just. & 7. l. 9. q. 4. art. 2.* Nec specialis ratio deest, quare in V. Testamento non fuit datum præceptum de personalibus decimis, quia omnes aliæ & singulæ tribus certas possessiones habebant & agros suos

suos, de quibus poterant satis commodè providere Levitis, ita ut non necesse fuerit exigere personales. Cum autem Pontifices deprehenderent, non solum familias multas, sed etiam Urbes & Respublicas quasdam agris carere, & non ex prædiorum fructibus vivere, sed varias rei familiaris & quærendæ pecuniæ rationes & artes excogitasse quæ pleræq; nihil contribuerent, personalibus hisce decimis sibi suisq; prospicere voluerunt. *D. Thom. secunda secunda quest. 87. art. 2. in conclus. v. ad primum dicendum. Leonb. Lessius de Just. § 7. lib. 2. c. 89. dubitatione 3. n. 13. Werndle d. l. Lib 2. c. 1. v. und solche Zehenden.*

28. Prædiales sive reales Decimæ sunt, quæ de fructibus perceptis ex re sive prædio solvi debent *arg. c. pervenit s. 6. 20. & 26. ibi: & cum de cunctis extr. h. t. Mon. c. 3. n. 6. ut de frumento cujuscunq; generis, oleo, vino, oleribus, lignis, fructibus arborum & similibus c. non est 22. & passim h. t. c. 66. caus. 16. q. 1. c. 4. caus. 16 q. 7. de blado & universis leguminibus c. ex multiplici. 3. d. t. de Venatione quoq; & piscatione, quatenus considerantur ut fructus prædii d. l. 26. ff. de Usur. Sicut & de lapidicinis, metallis & id genus aliis, quia sunt in usufructu fundi l. item si. 9. ff. de Usufr. de fructibus animalium, ut de caseo, lacte, butyro & pilo, quæ fructuum quoq; nomine veniunt, §. in pecudum. 37. §. de R. D. l. 28. ff. de Usur. Werndle d. L. 2. c. 1. Azor. Instit. Moral. L. 7. c. 24. quest. 9.*

29. Debentur autem decimæ regulariter de omnibus rebus *d. c. 22. & 23. h. t.* quamvis in diversis locis multarum rerum, ut olerum, raparum, pratorum, nemorum, piscinarum & similibus sublatae sint decimæ *Gudelin. de Jure noviss. L. 6. c. 13. n. 6.* Sicut & rarò decimas solvi de ligno notat *Besold. part. 2. consil. 75. n. 6. ibi: Daß der holz zehende fast niergends undt in wenig orten dieses Herzogthums auch*

dieses oder

similium
quod sint
re acquiri
tum.
viquo fu.
perceptio
rg. can.
Canis.

f. q. 3.
perfo-
x multi-
net. c. 3.

cito in-
ione,
er has
, vena-
magis
c. ad a-
s. caus.

m eas
ace-
leci-
oris
2.
ait
s a-
ros
uos

auch nechstgelegenen Herrschafften eingezogen werde: Daß also gewiß unzählbare Personen zu finden / die die Tag ihres Lebens von einem Holzgehend nichts gehöret haben. *Add. Mon. c. 4. q. 1. conclus. 1. § 2. n. 1. usq; ad 38. Rebus. q. 8. aliquot. num.*

30. Nec eximuntur novalia, sed de iis etiam decimas esse præstandas, ex *c. quoniam 13. h. t. & c. quid per novale. 21. extr. de V. S. ibi: sed nec de quolibet tali novali credimus eis indulgentiam fore concessam, nisi de illo duntaxat.* item ex *c. ex parte. 27. c. cum contingat. 29. h. t.* manifestè probatur.

31. Et quamvis de uno agro non decem fasciculi colligantur, adeoq; decima non videatur solvenda, attamen iidem cum cæteris in alio agro collectis connumerari debent. *Werndle L. 2. c. 1. quest. 2.*

32. Non frustra verò in descriptione Decimarum, verbis, *QUOTAM PARTEM UTOR*, quia non semper decima sed octava, duodecima, vigesima vel alia aliquando pars debetur. *Calvin. in Lex. Jurid. vocab. decima. Mon. c. 2. n. 4. s. Rebus. q. 4. n. 3. & q. 13. n. 46. Tyndar. de Decim. n. 31.*

33. Pars autem quota debetur rerum licitè quæsitarum *c. ex transmissa 23. ibi: quia fidelis homo de omnibus quæ licitè potest acquirere, decimas erogare tenetur extr. de Decim.* Illa enim quæ injustè quis acquisivit, cum alienum quid, nec in bonis nostris esse habeantur, *can. quid dicam 11. in f. caus. 14. q. 4.* tenetur restituere, aliàs peccatum non remittitur *c. peccatum 4. de R. l. in 6. ubi Dd. & species quædam furti est, de alieno largiri l. si pignore. 54. ff. de furt. §. furtum 6. 7. de oblig. quæ ex del. nasc.* Inservit huic assertioni *cap. 23. Deut. v. 18 & imprimis can. non est putanda 27. ibi: ne ergò sub obtentu eleemosynæ. caus. 1. q. 1. c. eleemosyna 7. caus. 14. q. 5.*

34. Ubi tamen distinguendum est inter decimas rerum illicitè quæsitarum prædiales & personales, quarum ille licitè recipiuntur ab illicitè rem tenentibus, quia debentur

bentur ratione prædii, cuius possessorem decima sequitur, sive justum sive injustum *c. quanto. 18. extr. de Usur. c. de terris 16. h. t. ne Ecclesia suo jure fraudentur. Zæf. ad h. t. num. 11.* v. gr. de fructibus prædii ex pecunia foeneratitia emti est solvenda decima, quia fructus illi non sunt affecti vitio usurarum iniquarum, & ipse proventus fructuum non venit ex illicitâ exactione, sed divinâ largitate, quâ multiplicatur semen. In personalibus autem rerum illicitè quæsitarum decimis observari debet, utrum personæ solventes perseverent in peccato, & an Dominium rei in accipientem transferatur, ita ut alteri nulla repetitio competat: Si solventes perseverant in peccato, eorum oblationes repelluntur ab Ecclesiâ *c. 2. dist. 90.* & demùm post poenitentiam recipiuntur. *arg. cau. non sanè. 15. in f. ibi: isti si viam vitæ mutaverint. caus. 14. q. 5.* Quod si verò dominium rei in accipientem transfertur, nec lucrum sit formaliter injustum, etiam quæ antea meretrix fuit & histrio decimas rectè exsolvunt. *arg. l. 4. §. 3. ff. de condict. ob turp. vel injust. caus.* Secus est si res acquisita fuerit per formalem injustitiam, puta furtum, rapinam, quo casu dominium in accipientem non transfertur, & solventi competit repetitio. *Zæf. ad h. t. n. 7. & 8. Tyndar. de Decim. n. 49. & seqq. Monet. c. 4. n. 42. seqq.*

35. Unde elucescit differentia inter decimas personales & prædiales, quòd illæ omninò non, aut non simpliciter ut hæ debeantur ex injustè acquisitis. Deinde, quod illæ debeantur Ecclesiæ, sub quâ domicilium habet & Sacramenta accipit solvens, etiam si alibi lucrum fecerit: hæ verò Parochiæ, sub qua sita sunt prædia, ex quibus debentur. *c. 10. extr. de Præscript. c. 20. extr. h. t.* Tertiò, quod prædiales integrè sint præstandæ, non deductis expensis veluti seminis, culturæ, collectionis vel alterius rei, *d. c. 22. 26. & 28. h. t. non deductis etiam tributis & censibus per expr.*

C

text.

*text. in c. cum non sit, d. t. personales verò deductis prius
expensis in negotiatione quærendarum, emendarum &
convehendarum mercium causâ factis d. c. 26. & 28. h. t.*
cum in negotiatione non videatur aliquid acquiri, quàm
quod deductis deducendis superest *l. Mutius 30. ff. pro Soc.*
Sic portio prædialium decimarum non venit detrahenda
lucro, sed fructibus citra deminutionem. Atq; sic cessat
regula, non censerī fructus, nisi quod deductis expensis su-
perest *l. fructus 7. ff. Sol. matr. Zæf. n. 12.*

36. Verùm cum bonâ gratiâ personales decimas di-
mittam, quandoquidem hodiè vix in toto orbe Christiano
ampliùs sunt in usu, sed ubiq; ferè locorum in desuetudi-
nem venerunt. *Gudelin. de Jure Noviss. d. L. 6. c. 13 n. 6. Zæf.*
adh. t. c. 1. n. 6. Wendle d. L. 2. c. 1. §. und solche Zehenden.
Carpz. L. 1. Jurispr. Consist. def. 131. n. 3. Canis. c. 7. n. 4 &
aliy. Nec immeritò: postquam, dicente *Covarruvia*, ex-
pensæ fuerunt deducendæ, parùm sæpe aut supererat lu-
cri, aut ignorabatur. *L. 1. var. resol. c. 17. n. 8.* Frustra itaq;
quærerem, an etiam ex adquisitis per donationem, testa-
mentum, legatum aut similia, quæ titulo lucrativo obve-
niunt, jure debeantur Decimæ? Quanquam id quidam ex-
istimant *per d. c. 23. h. t.* alii tamen & rectiùs quidem nega-
re videntur, cum in rigore Juris probabile sit, non deberi,
quia ex nullo Jure hoc colligitur, onera autem non sint
augenda sine Jure cogente; Facit, quòd hæ res neq; ex ter-
rà neq; ex operis nostris proveniant, ideoq; earum deci-
mæ neq; prædialibus neq; personalibus annumerari pos-
sint.

37. Prædiales iterum subdividuntur in majores &
minores sive minutas *in c. 3. & 30. extr. h. t. Reb. q. 3. n. 26.*
illæ sunt, quæ de frumento, oleo, vino, aliisq; hujusmodi
solvuntur; hæ, quæ ex hortis, leguminibus, partu anima-
lium

lium & aliis terræ fructibus penduntur. *Zæf. d. l. n. 14. Nic. Reusner. L. 4. decis. 2. n. 10.*

38. Tertiam autem speciem non agnosco, Mixtas videl. quas partim à prædiis, partim à personis provenire volunt, veluti quæ ex fructibus pecorum, avium in prædiis nostris colliguntur, concurrente nostrâ industriâ *Canis. c. 2. n. 1. y. miste Werndle L. 2. c. 2. y. Driffens.* Nā cum dubiū oriri posset, utrū illarū decimæ deductis vel nō deductis expēsis solvēdæ essent, & personales in defuetudinē abierint, mixtæ etiam hæ corruunt, & inter prædiales rectiūs numerantur. *Nicol. Reusn. d. L. 4. decis. 2. n. 8.*

39. In ancipitem hoc locō venit quæstionem: an Principes Seculares jure decimas percipiant? Pontificij negativam strenuè defendunt; me certè futelis suis non movent, utut enim olim Ecclesiis decimæ exsolvebantur, quippe in quarum gratiam & sustentationem principaliter erant constitutæ *c. quamvis, 17. c. 22. h. t. c. cum secundum, 14. extr. de præbend.* imò & personales quoq; excogitatæ, ut *th. 27.* dictum, postea tamen meritò jus decimarū ad Principes Seculares, Respublicasq; Christianas, personas quoq; tam publicas quàm privatas pervenire, & sic non tātum cōsuetudine sed remissione ipsorum Pontificum imminui, Ecclesiisq; subtrahi cœpit, uti *ex Crantzio Lib. 1. Metropo. c. 2.* videre est, qui, postquam probavit *Saxones infideles, prælio victos & Christianos redãitos, libertati licet assueti tributorum nomen horruerint, decimarum tamen exactionem recusare minus potuisse,* tandem concludit, *Annales hinc ortum interpretari, ut multarum hodiè decimarum exactiones sint in manibus Laicorum.* Pergit ille loco cit. *Ego aliam huic rei accessisse causam conjicio, cum non satis fiderent Pontifices sua Jura à Laicis Principibus tueri, dedisse arbitror partem decimarum Principibus in manum, per speciem feudi & beneficii, malentes*

amittere dimidium quàm totum: inde factum ut à Principibus transirent in ministeriales, qui nunc militares appellantur.

40. Quibus Crantzij verbis majorem fidem facit Oratio Friderici I. Imperatoris Geilenhusæ in eminentissimo Imperij conventu habita, cujus meminit Christoph. Lehman in *Chron. Spir. L. 5. c. 67. vers. die 7. und 8. Gerechtigfeit.* hisce verbis: *Imperator Fridericus curiam generalem edixit in Geilenhausen, ubi convenit multitudo Episcoporum & Principum. Et procedens in concionem sic omnibus locutus est: rogamus vos summos Sacerdotes & Episcopos & Principes, quorum corda Justitia possidet, ut animadvertatis, quæ dico. Compertum fori è habetis, quantis adversitatibus impetar à Domino Papa, in quo autem gratiam ipsius deminuerim, ignoro. Dicit Dominus Papa injustum esse, aliquam Laicorum personam decimas possidere, quas manifestè Dominus his, qui altari deserviunt, deputaverit. Scimus autem Decimas & Oblationes à DEO Sacerdotibus & Levitis primitiis deputatas. Sed cum tempore Christianitatis ab Adversariis infestarentur Ecclesie, easdem Decimas prepotentes & nobiles viri ab Ecclesiis in beneficio stabili acceperunt, ut ipsi defensores Ecclesiarum fierent, quæ per se obtinere non valerent. Carpz. Jurispr. Consist. L. 1. tit. 8. def. 138. num. 3.*

41. Nec vehementer Pontificios juvant mores V. Testamenti; Ne dicam etiam Veteris Testamenti tempore Laicos capaces fuisse Juris decimandi. Excellens est exemplum *1. Sam.* qui Latinis, *1. Reg. 8. v. 15. 17.* ubi Samuel jura Regis & Regalia, populo Israëlitico Regem petenti prædicens, inter alia hoc adjicit: *sed & segetes vestras & vinearum reditus addecimabit, ut det eunuchis & famulis suis.* Carpz. d. def. 138. n. 2.

42. Imò ipsis Pontificibus res Ecclesiæ Spirituales sunt vel temporales. *Lancell. Inst. Jur. Canon. L. 2. tit. 1. princ. illæ*

illæ, quæ Spiritui deserviunt, atq; animæ causâ institutæ sunt, ut Sacramenta, altaria & his similia: Hæ verò, quæ non tam Spiritus quàm corporis gratiâ pro Ecclesiasticis ministeriis, Sacrorumq; ministrorum usu sunt comparatæ, ut sunt prædia, domus & fructus decimales *d. pr.* ubi ultrò largiuntur fructus decimales temporales esse; & decimas mediam quandam inter Spirituales & temporales res naturam obtinere. *Lancell. d. L. 2. tit. de Decim. 26. princ.* Unde apparet decimas, cum animæ causâ non sint institutæ ut Sacramenta, bona tantùm Ecclesiastica temporalia esse, ad DEI cultum non nisi mediatè inservientia; hincq; ultrò sequitur jus illas percipiendi non esse Spirituale essentialiter, absolutè & effectivè tale, sed Ecclesiasticum temporale, adeoq; Laicis ut concedatur, non inhabile. Non obstat igitur *d. pr. tituli 26.* quod Jus decimandi Spirituale dicit, ostensum enim jam est, illud reverà, simpliciter & essentialiter tale non esse.

43. Præterea si jus decimandi merè Spirituale esset, ita perpetuum esse deberet, ut nec Laicorum unquam fieri, aut ab ipso Pontifice immutari & in Laicos conferri posset, quod tamen fit, quando illos capaces juris percipiendi reddere solet, & quando Laici omninò jure decimandi, quod ante Consilium Lateranense titulo feudi ab Ecclesiis nacti sunt, adhuc gaudent, *v. th. 50. & 57.* Deinde non sequitur, bona sunt destinata ad usum ministrorum DEI, ergò sunt Spiritualia, sed hoc, ergò Ecclesiastica sunt, quia ad DEI cultum mediatè tantùm inserviunt: & alioquin alii redditus Ecclesiæ & bona itidem inservientia, qualia à Laicis possidentur *N. N. de Anno 1555. §. Diereisl aber esliche &c.* in univèrsam Spiritualem dicenda forent, quæ tamen quasi & secundum quid, in laxâ significatione talia sunt. *Franc. Duaren. de Sacris Eccl. minister. & benefic. L. 2. c. 2. inf.*

incipibus
tur.
m facit
nientis-
ristoph.
Beret;
peralem
porum
utus est:
es, quo
. Com-
Domino
Dicit
am deci.
serviunt,
DEO Sa-
tempore
easdem
eficio sta.
que per
tit. 8. def.
mores V.
i tempo-
ns est ex-
Samuel
perenti
estras &
imulis
les sunt
1. princ.
illæ

44. Cum Reusnero itaq; L. 4. decis. 2. n. 3. decimas² alias Ecclesiasticas esse, alias Seculares sive profanas statuo, quarum hæ aliquando species quædam tributi sunt, à Dominis rebus impositi *arg. l. 3. C. de Metallic. & metallis. & c.* quales recenset *Rebus. q. 3. n. 19. 20. 21.* & exemplis exornat *Petr. Greg. Tholos. Synt. 7 universi L. 2. c. 20. n. 2.* Breviter: Profanæ in commercio hominum sunt, instar bonorum patrimonialium, & ad usus profanos; Ecclesiasticæ ad ministrorum Ecclesiæ sustentationem sunt destinatæ.

45. Quæ ex Lege Canonum solvendæ sunt Clericis² de prædiis sub illorum Parochiâ sitis *c. cum sint 18. in f. ibi: quia difficile nimis videtur, ut una Ecclesia in Episcopatu alterius recipiat decimas. c. 20. 7. decimas verò messium h. t. juncto can. 1. caus. 13. q. 1.* ubi tamen ad consuetudinem recurrendum esse monet Pontifex *in d. c. 18. & 20. extr. h. t. & c. fin. extr. de Parochiis. vid. c. un. §. in diæcesi. & in fin. partis. 3. caus. 13. q. 1.*

46. Intellige autem non quemvis Clericum sed Episcopos & post eos Parochos, qui propriè Spiritualia ministrant; nam simplices non habent jus ad decimas vi solius² characteris Clericalis, nec religiosi ex vi status sui, quippe non serviunt populo in spiritualibus. *Zæf. ad h. t. n. 39.*

47. Divitibus etiam ministrantibus Decimas deberi juri consentaneum existimo, cum nemo militet suis stipendijs, *1. Cor. 9. v. 7.*; Sicuti Creditori amplas divitias possidenti nihilominus debitum est solvendum: Principi potenti & ditissimo tributum: operario locupleti condigna merces. Non enim divitiæ sunt causa justa, ob quam quis Jure suo privetur, neq; tollunt fundamentum obligationis; nec paupertas causa est, cur decimæ dentur Sacerdoti, sed quia ex officio ministrat. *Covarr. L. 1. var. resol. c. 17. n. 4. Azor. Instit. Moral. L. 7. c. 25. q. 2.*

48. Magis²

48. Magis dubitatur, utrum propter malitiam & perversitatem Clericorum *c. 1. dist. 96. pr. & c. tua nobis 26. h. t.* denegandæ ijs decimæ sint, cum si præstantur, foveri illi ac ali in peccato videantur *c. non omnis 2. ibi: utilius. caus. 5. q. 5.* Affirmativæ tamen standum esse cum *Zæzio* puto *n. 41.* ex eo, quod non recipiant propter bonitatem vitæ sed servitium, quo præstito, Parochiani à debito decimarum exempti non erant; dummodo non sit notorius fornicator aut alijs notis criminibus irretitus is, cui decimæ debentur, quo casu illi justè denegari poterunt. *c. præter. 6. Dist. 32. & decimæ auctoritate Episcopi in utilitatem Ecclesiæ converti Reb. q. 13. n. 7. 9.*

49. Sed hîc objicientē audio, si decimæ animarū curā habentibus sunt solvendæ, utiq; ad Laicos non pertinent. At hoc non obstante, rectè Laici decimas percipiunt per ea, quæ supra *th. 39. 40 & sq.* tradita sunt, etiam per Oeconomum, qui domino suo easdem percipit.

50. Et quomodo Jure decimas deneges ijs Laicis, qui ante Concilium Lateranense illos in feudum & quidem perpetuum acceperunt, & ex concessione ejusdem ob defensionem & merita in Ecclesiam licitè possident? *per expr. tx. inc. 2. & sanè. h. t. in 6. c. cum apostolica 7. inf. extr. de his que sunt à Præl. arg. c. item si Episcopus 1. Feud. 6.*

51. Præsumuntur autem Laici ante Concilium Lateranense feudum decimarum habuisse, si possessio quæ memoriam hominum superet, probari possit, & hoc vel per certos testes, se vidisse semper ita fuerit affirmantes, & nunquam vidisse contrarium, & à Senioribus & Majoribus audivisse id ita factum, nec unquam audivisse contrarium actum esse. *Monet. c. 5. n. 76. Rebuf. q. 13. n. 94. 95.*

52. Vel saltem si ex famâ constet, Laicos illas decimas feudi titulo possedisse *ovar. d. c. 17. n. 5. inf.* Cujus rei præjudicium Capellæ Tholosanæ exstat inter Episcopū

decimas
statuo,
à Do-
llis. &c.
exornat
reviter:
orum
ad mi-

lericis
f. ibi:
alteri-
juncto
urren-
c. fin.
rtis, 3.

sed E-
mini-
solius
ippe

debe-
ius sti-
s pos-
i po-
igna
quis
nis;
sed

. 4.

gis

Canturiensem & Nobilem quendam, cujus antecessores cum decimas ab immemoriali tempore jure feudi possiderent, idq; publica fama testaretur, ille in eodem feudo confirmatus est. *Canis. c. 13. n. 10.*

53. Quo casu decimæ ante concilium Lateranense à Laico acquisitæ in alium Laicum rectè transferri possunt, quia feudo perpetuo, quod non posset dici jus perpetuum, nisi transfiret in alios ex naturâ & qualitate ejus subinfudatio & successio annexa est, sive feudum seculare sit sive Ecclesiasticum, cum textus Juris feudalis indistinctè loquantur. *Ampliss. Dn. Ludwell, 3tus celebratissimus, de quo nunquam ita magnificè quidquam dicemus, quin id virtus superet ejus, Dominus Preceptor & Patronus meus nunquam non venerandus in Synops. Jur. Feud. c. 15. de effectu feudi quoad Vasall. pag. 396. in f.*

54. Et ita observatur in Hispania, ubi decimæ liberè hinc inde alienantur & sunt in commercio Laicorum, non secus ac reliquæ res profanæ. *Vasq. d. L. 2. illustr. controu. c. 89. n. 2. §. deniq; pro hac parte.* In Galliis quoq; decimæ infeudatæ ante Concilium Lateranense per Laicum vendi possunt contra *c. 19. h. t.* regiisq; literis inhibita est iudicibus Ecclesiasticis hujusmodi decimarum cognitio, qui hanc ad iudices seculares remittere coguntur, & latius persequitur *Chassan. in Consuetud. Burgund. rubr. des justices & droicts d' icelles 1. §. Messiers & sergens sont creux. 6. n. 35.* Principes itidem in Germaniâ nostra seculares, nullo planè Episcopi consensu adhibito, de ijs sicut rebus alijs disponunt, & frequenter nobilibus alijsq; Laicis inferioris conditionis illas infeudare solent, teste *Bocer. de modis amittendi feudum. Tractatu. 5. c. 2. n. 31. in f. Azor, d. L. 7. c. 26. Instit. Moral. q. 2. §. ex his multa.*

55. Præfer-

55. Præsertim cum Jurisdictio Ecclesiastica, quæ pe-
nes Pontificios erat, quoad Protestantium territoria suspensa
sit superiori seculo, per Transactionem Passaviensem An-
no 1552. & plenam religionis pacificationem in Comitibus
Augustanis jussu Caroli Cæsaris à Ferdinando Rege Ger-
maniæ, statibusq; Imperij initam & à Maximiliano II. Cæ-
sare Anno 1566. confirmatam: ex illo tempore bona etiam
Ecclesiastica & decimæ à multis in profanos & privatos usus
converti & in quosvis seculares alienari cœperunt *Georg.
Schönborn. Pol. Lib. 4. c. 6. de Pace religionis &c. princ. & v.
Bona Ecclesiastica. & v. jurisdictio. R. A. zu Augspurg de An-
no 1555. vers. und dagegen. vers. dieweil aber etliche. & v. 2. seqq.
item de Anno 1566. vers. und nach dem dan nicht weniger.*

56. Idq; optimo Jure. Consuetudo enim ista, quæ et-
iam post Lateranense Concilium concedi decimas Laicis
permittit, maximè est legitima, cum quòd alius hodiè ac
olim Ecclesiarum status, & hoc mutato aliud per consuetu-
dinem, cujus magna vis, *l. 33. ff. de Legib. c. fin. extr. de Con-
suetud. jus induci possit; tum quòd Decimæ, quatenus tales,
non debeantur Jure Naturæ vel etiam divino N. Testamen-
ti, sed salarium Ministris Ecclesiæ persolvatur, quod sive
decimarum præstatione, sive alio modo veniat, nihil in-
terest. Carpz. JPr. Consist. d. L. 1. def. 126. num. 1. jung. supra
dicta.*

57. Satis fortean prolixus fui in Laicorum decimis
eruedis. Sunt præterea aliæ etiam personæ præter Cle-
ricos, quibus non denegantur Decimæ, scil. illis, quæ hoc
jus ex speciali Summi Pontificis concessione habent, qui
hujus Juris aliàs jure Canonum incapaces Laicos, capaces
reddere potest *arg. c. significasti 4. in f. ibi: ajunt in Concilijs
statutum non inveniri, quasi Romana Ecclesia legem præfixerint
ulla Concilia, cum omnia Concilia per Romani Pontificis autorita-*

D

tem

tem & facta sint & robur acceperint. *extr. de Election. & electi potest. c. proposuit 4. in f. ibi: qui secundum plenitudinem potestatis de jure possumus supra jus dispensare. Vasq. d. c. 89. n. ceterum 6.*

58. Hujus rei exemplum subministrat *Covarr. Tom. 2. pract. quest. c. 35. n. 2. §. tertio quoties.* asserens Reges Catholicos Ferdinandum & Elisabetham Decimas Regni Granatensis obtinuisse à Pontifice, cum onere tamen dotandi Ecclesias. *Azor. d. c. 25. q. 12.* quale onus sustentationis, si aliunde non competat *can. ult. caus. 16. q. 1.* annexum intelligitur, & tantum de proventibus decimarum relinquere debere, ut Rectores Ecclesiarum commodè Jura Episcopalia exhibere possint *arg. c. 2. §. ubi autem. de Decim. in 6.*

59. Nec solus Pontifex olim, verum etiam Episcopi decimas Principibus Laicis in feudum dederunt *arg. d. 1. Feudor. 6.* quam potestatem autem Urbanus II. in S. Synodo ipsis ademit, ita ut post illam istæ concessionis decimarum ratae non essent *d. tit. 6.* quæ prohibitio illo tempore oppidò necessaria fuit propter prodigalitatem & abusus Prælatorum. *Zæf. ad tit. de Decim. n. 47.* Ita ut etiam repetita fuerit in Concilio Lateranensi Anno 1179. sub Alexandro III. post Synodum illam Urbani II. habito *c. 17. & 19. extr. h. t. Covarr. d. c. 17. L. 1. var. resol. n. 5. vers. & dubioprocul.*

60. Hucusq; de personis tam Clericis quam Laicis, quibus decimæ competunt, jam in Scenam eas producam personas, quæ decimas præstare debent.

61. Regulariter omnes homines decimarum solutioni obnoxij sunt. *arg. c. non est 22. c. 23. c. 24. extr. h. t.* qui fructus sibi acquirunt. *c. cum homines 7. c. pastoralis. 28. c. ex part. 21. in fin. ut de omnibus prædiorum fructibus decimas persolvant. extr. h. t.* A Clericis penduntur decimæ de bonis patrimon-

rimonialibus arg. can. si quis Laicus. 42. caus. 16. q. 1. à Reli-
giosis & Monachis de prædiis à Laicis conductis c. 8. extr. h.
t. c. 2. vers. caterum, h. t. in o. add. Rebuf. q. 14. Monet. cap. 5.
num. 9. 11.

62. Laici decimas solvere debent d. can. 42. caus. 16.
q. 1. tam domini quam coloni cap. 26. vers. & cum de cunctis
omnino proventibus decimæ sint reddenda sicut colonus: sic &
dominus &c. Judæi quoq; & omnes infideles de terris quas
sub ditione Principum Christianorum colunt Lancelli. Instit.
Jur. Can. L. 2. tit. de Decim. 26. vers. illud etiam. quæ antea
decumata ad eos pervenerunt c. de terris. 16. h. t. c. quanto.
18. extr. de Usur. cum onus illud reale quemvis rei posses-
sorem sequatur arg. d. c. 18 inf. & l. 3. C. sine censu fund. com-
par. non posse. Zæf. ad h. t. n. 18. ne illi melioris sint conditio-
nis ac Christiani arg. l. Servius 4. ff. quod vi aut clam. Item
Pauperes, quia obtentu paupertatis nemo aliena tenere &
peccare debet, l. palam 47. §. 5. ff. de R. Nupt. & decima tan-
quam debitum solvitur; in debiti autem solutione non ha-
betur ratio difficultatis vel inopiæ. l. continuus 137. §. illud 4.
ff. de V. O. Rebuf. q. 5. n. 14. Tyndar. n. 41.

63. Quod tamen jus cum rigore non exercendum esse
in pauperes existimo arg. c. licet. 3. extr. de censib sed remis-
sionem meretur necessitas magna, cum & pauperibus per
decimas subveniendum sit, & quicquid Clerici habeant,
pauperum esse intelligatur c. fin. caus. 16. q. 1. & decimæ sint
tributa egentium animarum c. tua nobis. 26. h. t. putà si for-
tè pauperes cogerentur omnia vendere & mendicare, si
vellent decimas solvere, quas longo tempore non solvis-
sent Reb. d. q. 5. n. 15. Monet. c. 5. n. 32. Zæf. ad h. t. c. 2. n. 19.
Et eò potissimum consilio olim à piis & fidelibus prædia
possessionesq; datas fuisse Ecclesiis testatur Lehmanus, ut ex
earum fructibus non ministri tantum, sed quicumq; etiam

alij egentes alerentur, quorum ingentem numerum nutrire solebat Ecclesia in *Chron. Spir. L. 2. c. 35. circa fin. add. th. 20.* Quòd si pauperes ad pinguiorem rei familiaris statum & fortunam reversi fuerint, remissione tali non gaudebunt, *arg. §. f. J. de action. Reb. d. q. 5. n. 14. Canis. c. 5.*

64. Emtores præterea & Conductores prædiorum, quæ Monachi illis vendiderunt & locârunt, præstare decimas ex illis debent, quanquam hi nemini easdem solvebant *c. licet 11. extr. h. t.* Privilegium enim quod in Monachis erat personale, personam tantum sequitur, neq; eam transgreditur *c. sanè. 9. extr. de Privileg. c. 6. de R. 1. in 6.*

65. Novus deniq; prædij possessor ad decimas solvendas, quæ ab ejusdè antecessore persolutæ nõ sunt, adstringitur, quia illarum præstatio onus reale est, quod rē ipsam sequitur, *arg. l. 3. C. sine censu fund. compar. non posse. junctâ l. 3. C. de annon. §. trib. & l. Imperatores 7. ff. de Publican.* Et quamvis factum venditoris emtori sive novo prædij possessori nocere iniquum dicat *Henr. Canisius in prælect. adh. t. c. 4. n. 3.* quia factum cuiq; suum & non alij nocere debeat *l. factum cuiq; 155. ff. de R. l. l. 1. pr. ff. de alien. jud. mut. ca. facta.* attamen quod pace eorum dixerim, rationes allatæ non explent mihi animum, siquidem decima omninò est onus rei annexum, ideò novus possessor ad decimas illas præstandas conveniri poterit, cum illo tamen temperamento, id fieri per indirectum & ratione tacitæ hypothecæ, quia præstatio fundo inhæret *arg. d. l. 7. ff. de Publican.* quamvis postea recuperare ab autore & antecessore tuo possit *per l. 41. ff. de action. emt. & d. l. 7. Carpz. Ipr. Consist. d. L. 1. def. 128, n. 5. & seqq. aliquot.*

66. Nunc descendendum esse ad personas, quæ à Solutione decimarum sunt exemptæ, prius autem quàm illas aggrediar, exponam, quis immunitatem illam concedere

re

re possit, quod nullus de Jure Canonum & ex mente Pontificiorum, præterquam Summus Pontifex potest, *c. 3. c. 9. extr. h. t. Zæf. ad h. t. c. 2. n. 30.* etiam sine ullâ urgente causâ ob potestatem, quam ut excommunicationis fulmen evitent Pontificij, ABSOLUTAM dicunt.

67. Neq; Prælati hanc remittendi potestatem permittunt, si quidem contra legem superioris, quos licentiam demùm habere volunt, decimas aut earum partem, aut beneficia ex ijs instituta ad opera vel loca pia commodiùs applicare uniendo, dividendo, prout res postulat. *Zæf. d. l. n. 32.*

68. Et quod mireris, ipsi quoq; Imperatori concessionem eximendi à decimis denegant *c. tuaporro. 25. h. t. arg. c. 5. dist. 10. & Regibus c. dudum. 31. eod.* Sed valeant isti cum suâ assertione, rectiùs sentiunt nostrates, dum posthabitis illis decretis Pontificum Imperatori & Secularibus Principibus potestatem concedendi à solvendis decimis immunitatem solidis argumentis evincunt, quâ de re forsân in conflictu *v. Martin. Rümelin in dissert. 8. ad A. B. cap. 9. de auri arg. & aliarum specierum mineris. th. 9. junge R. A. zu Augspurg de Anno 1555. §. Damit auch obberührte.*

69. Progredior ad Personas à præstatione decimarum immunes. In specie autem immunes sunt Pontifices, ut qui Summi sunt Sacerdotes & aliis decimas imponunt *c. un. pr. extra vag. commun. de Decim. dd. t. xx. c. 4. §. licet autem ext. de concess. præbend. c. 4. §. ajunt in Concilijs. extr. de Elect. & Elect. pot. Mon. c. 5. n. 20. 21.* II. Episcopi & Rectores Ecclesiarum, utpote Clerici superiores, qui potiùs ab inferioribus decimas accipiunt *c. 2. in f. h. t.* nisi quoad decimas papales, quas Clerici, cujuscunq; etiam sint dignitatis, de proventibus Ecclesiasticis persolvunt. *Mon. c. 9. n. 25. 26. add. n. 19. 20. 21. & 24.*

70. III. Cistercienses, Templarij, Hospitalarij de la-

boribus quos proprijs manibus vel sumtibus excolunt. *c. 10. extr. h. t. c. si de terra 6. extr. de privil. Rebus. q. 14. n. 44. III. Clerici & Monachi in communi viventes can. 47. caus. 16 q. 1. c. 3. h. t. V. Fratres Prædicatores & Minores, quoad fructus hortorum c. nimis 17. inf. extr. de Eccles. adificand. VI. Excolentes novalia piorum locorum c. 21. extr. de V. S.*

71. Hodie Reges Bohemiæ nec non universi & singuli Principes Electores à præstatione illarum ex universis auri, argenti & cujuscunq; generis Metallii fodinis immunes & liberi sunt *A. B. d. c. 9. Rumlin. d. l. Schneidw. ad §. constituitur. 2. §. de Usufr. n. 7.*

72. Sicuti verò personæ certæ à solutione decimarum sunt immunes: ita in quibusdam locis certæ quoq; res immunitatem habent. Sic olerum, raparum pratorum, lignorum & similibus decima non amplius erogatur, *v. th. 29.* Ubi addendum non dari præcisè integram decimam, sed vel octavam, duodecimam, vicesimam aut aliam partem, quæ tamen cum integritate & sine deminutione soluta censeretur, siquidem ex consuetudine loci solvi solita *arg. d. c. 32. §. f. h. t. de hac latè Covarr. d. c. 17. n. 8. & eas verò, & §. quintò.*

73. Gaudent quoq; immunitate, quibus remissæ sunt decimæ: Sic Clericis præstatio decimarum Episcopaliū remitti potest, si remissio sit facta secundum Canonicas Sanctiones, quasq; decimas illi retinere possunt in possessionibus acquisitis & acquirendis *c. quia circa 22. extr. de Privileg. c. ult. & quamobrem. caus. 16. q. 1.* Etijs, qui vim majorem passi sunt, quorum scilicet agri aquarum inundatione & segetes grandine, uredine hostiumq; incursu corruptæ *arg. l. 15. §. 2. ff. Locati. l. 10. §. f. ff. de peric. & commodorei vend.* Item ijs, qui propter impetum hostium agros relinquere incultos coacti sunt *d. l. 15. §. 2.*

74. Per compositionem insuper vel transactionem immunitas datur *c. nuper. 34. c. dilecti 8. & 9. extr. h. t. quæ rata & inconcussa erit interveniente causæ cognitione, si de ad sensu Episcopi, Archiepiscopi vel autoritate Apostolicâ c. statuimus 2. c. veniens 8. extr. de Transact. c. venerabilis 8. extr. de Confirmat. utili. Mon. c. 5, n. 122. & seqq. Reb. q. 13. n. 9. Azor. L. 7. c. 26. q. 5. Vel hodiè approbatione Principum superiorum factæ & confirmatæ fuerint.*

75. Nec non per Præscriptionem: Si vel sit immemorialis, quæ loco constituti est *l. 3. §. ductus 4. ff. de aq. quotid. sine titulo; vel, si 40. annorum tantum, adsit titulus de Jure Canonico necesse est, in quo fundetur illa præscriptio. Nam in præscribendo contra Ecclesiam ejusmodi modus postulatur c. 1. de Præscript. in 6. Nec currit præscriptio minor adversus Ecclesiam quàm 40. annorum. can. 3. caus. 16. q. 4. c. illud autem 8. extr. de Præscript. Nov. 111. c. 1. Nov. 131. c. 6.*

76. Inquies: Laici nullâ præscriptione decimas acquirere valent, quia sunt incapaces perceptionis decimarum *c. causam 7. extr. de Præscript. verum hoc supr. th. 42. & 43. refutatur. jung. Carpzov. 7 Prud. For. part. 2. constit. 2. def. 4. n. 5. & 6. quo loco in fine sentent. Scabin. in causa Syndicor. Univers. zu Horschmar addit: verba sent: Ob wohl vor Zielen Jahren dem DombCapitel zu S. Martini in Heyligenstätt der jährliche decemshaber von euren Vorfahren unweigerlichen entrichtet worden/ dieweil Sie aber dennoch hernach sich dessen verweigert/ und weder Sie noch Ihr nunmehr weit über 40. ja über die 50. Jahr selbigen decem entrichtet/ dabey es das DombCapitel bewenden lassen/ undt binnen solcher zeit auch gerichtlichen deswegen nicht belanget/ &c. So habt ihr euch nunmehr mit der verjährung zube Helfen/ und möget ferner den geforderten decemshaber zu entrichten/ gestalten Sachen nach nicht angehalten werden. B. H. W.*

77. Hinc porrò colligo, Laicum contra Laicum decimas possidentem easdem præscribere posse, imprimis cum hîc nullâ injuriâ Ecclesia afficiatur, utpote cujus nihil interest, apud quem res maneat. *Zæf. ad h. t. n. 52.*

78. Non facile tamen affirmarem ad præscriptionem illam immemoriam quoq; aut 40. annorum tempus præcisè requiri, quia talis præscriptio Laici contra Laicum, utpote personarum secularium, re jam separatâ ab Ecclesiâ rationem & naturam Juris Civilis assumit; Cum itaq; Jus Civile non permittat vivere ulterius actiones, quæ 30. annorum jugi silentio motæ non sunt, hoc quoq; casu 30. illos annos sufficere existimo. *arg. l. 3. C. de præscript. 30. vel 40. annor.*

79. Utrum autem hîc tot sint præscriptiones quot anni & perceptiones, quod aliàs Jure Civili constitutum est, *l. cum novissimi §. in his. 6. C. d. t. de Præscript. 30. vel 40. ann.* quæritur: ego illis ad stipulor, qui unam statuunt, cum præstatio hîc una intelligatur, quæ unam & simplicem obligationem inducit *c. ad aures. 6. extr. de Præscription.* Sicut & in feudis *2. Feud. 26. §. si quis. 4.*

80. Amittitur verò privilegium exemptionis per contrarium actum solvendi, si solvens non protestetur, illam solutionem præscriptioni non obesse debere. *c. accedentibus 15. extr. de Privil. arg. c. 8. inf. extr. de Constitut.* quia, unusquisq; favori pro se introducto renunciare potest *c. si de terra. 6. extr. d. t. de Privil. l. 51. C. de Episcop. & Cleric. l. 29. C. de Pact.*

81. Satis de Personis. Decimæ porrò dandæ sunt fideliter, ut neq; optimum neq; pessimum solvatur, sed quicquid ex arbitrio fortunæ decimum fuerit. *arg. Levit. c. ult. v. 33. can. quicumq; 4. & seq. 5. caus. 16. q. 7. II. integrè h. e. sine deductione seminis & expensarum in agricolas, messores*

fores & collectores fructuum, collatarum c. 4. s. 7. § 22. 26.
§ 32. h. t. Et antequam tributorum vel censuum prædi-
alium exactiones fiant d. lib. 2. Lancell. Inst. 7. Can. tit. 26. §.
sed nec census. c. cum non sit 33. h. t. & testatur Ampl. Dn. Carpz.
Decimarum pensiones hypothecariis etiã antiquioribus ac
reliquo æri alieno præferri Jure Saxonico d. part. 2. Constit.
for. 28. def. 54. rubr. n. 1. § 4. Quamvis de Jure communi
hujusmodi pensionibus solummodo tacitam hypothecam
absq; prælationis privilegio indultam esse argumento sunt
l. lex vectigali. 31. in f. ff. de Pignor. l. 1. ff. in quib. cau. pign.
vel hyp. l. 15. ff. qui potior. in pignor.

82. Solvendæ quoq; fructibus statim collectis c. cum
homines. 7. in f. h. t. i. e. à solo separatis, unde debitoris est
periculum, si sit in morâ arg. l. cum res. 47. §. f. de Leg. 1. Et
si decimæ sint granorum, quæ paleam habent, in paleâ sol-
vi debent, quia palea est in fructu. P. Greg. Tholos. d. L. 2. Jur.
univers. c. 26. n. 2. alibi tamen frumentum separatum est à
paleâ, & ita decimas Parochiani Ecclesiæ ministris admeti-
ri debent, vel medio æquato vel cumulato, prout moribus
& consuetudine loci receptum, per ea quæ habet honorificè cit.
Dn. Carpz. L. 1. Pr. Consist. def. 127. n. 3. 4. 5. § per rescri-
pta n. 9. § 10. ibid. adjecta. Et quidem sine admonitione
arg. d. c. 7. h. t. quæ tamen humanitatis gratiã à Clerico præ-
mitti potest. Mon. c. 6. n. 21. nisi consuetudo admonitionem
requirat. Rebuf. q. 12. n. 13.

83. Ubi in quæstione est, an decimas Parochiani in-
ferre teneantur in horrea Clericorum? Aff, Covar. d. c. 17.
n. 8. vers. octavo ex his. Gutierrez. d. L. 2. Can. quest. c. 21. n.
44. in f. consuetudine autem contrarium obtineri posse
tradunt Reb. q. 13. n. 49. § Gutierrez. d. l. n. 45. in f. qui ibidem
rectè animadvertunt, Laicos non posse frumentum aliosve
fructus in propria horrea condere, nisi prius Clerici certi-
ores

E

ores

Laicum de-
imprimis
cujus nihil
2.
prescriptio-
um tempus
ra Laicum,
ab Eccle-
Cum itaq;
quæ 30.
casu 30.
pt. 30. vel

s quot an-
utum est,
el 40. ann.
cum præ-
n obliga-
Sicut &

per con-
r, illam
accedenti-
ut, quia
otest c. si
Cleric. h.

æ sunt
r, sed
Levit.
egrè h.
as, mel-
fores

ores fiant, ut vel ipsi vel eorum procuratores praesentes sint collectioni & separationi frugum, & harum descriptiones & assignationes videant, ne ulla fraus committatur. *Reb. n. 50. Gutierr. n. 49. Hieron. de Laurent. decis. Avenion. 54. quavis & hic contrariam admittant consuetudinem Covarr. d. n. 8. vers. octavo ex his in f. Gutierr. n. 50.*

84. Liceat hic evagari & de nobili Novalium materia, sterili forte, si Juris Civilis textus inspicimus, in praxi tamen satis exagitata & utili, prolixius dicere; quorum decimas, variis jam ante excogitatis decimarum speciebus, Pontifices Ecclesiae Jurisdictioni & distributioni subjecisse & sic steriles quoque fundos decimare coepisse, non in concinnè aut frustra exprimit *Tob. Neubronner Disp. Argentor. de Novalibus th 15.*

85. Vocabulum Novale aliter Jure Civ. & sic in largo significato accipitur in *l. Sylva 30. §. novalis 2. ff. de V. S.* pro terra praecisa, quae anno cessavit i. e. terram superiore anno, aratro caesa & scissa, versa & culta, quae alternis annis cessare solet, novandarum sibi virium causa. *Gædd. ad d. t. de V. S. n. 9. Gothofr. ad d. l. Aliter Jure Can. & pressius sumtum, est ager de novo ad cultum redactus, de quo non extat memoria, quod aliquando cultus fuerit c. quod per novale 21. extr. de V. S.* Hinc decimae novalium sunt, quae debentur ex fructibus agri novalis ad culturam redacti *Zæf. ad tit. extr. de Decim. c. 3. n. 53. A Joh. Wernde L. 4. c. 1. ita describuntur: Ein Neubruch ist eigentlich ein Grundt und boden / so zum erstenmahl aufgebrochen ist / als da man gesteu und Reißwerck / item, baum oder alte Stöck / Stein / wurkeln und dergleichen ausgrabt / ausbrennt ausreufet und anbaut.*

86. Jure Canonum, si ager intra Parochiam aliquam situs est, Ecclesiae Parochiali istae solvuntur, ut perspicue traditur ab *Innocentio III. in c. cum contingat 29. extr. h. t. nisi alij*

fialij, qui aliàs percipiunt decimas, rationabilem causam ostendant, Per quam novalium decimæ ad se pertineant, *d. c. 29. in f.* Quod si novale in nullâ limitata Parœciâ existat, Ecclesia Episcopalis vel cathedralis, vel ejus nomine Episcopus, in cujus est diœcesi, Jure sibi eas vindicat *per c. quoniam. 13. in f. extr. eod. Canis. c. 11. n. 12. vid. hic Duar. L. 7. de Sacr. Eccl. Minister. ac benef. c. 1.*

87. Cùm autem illa de Novalibus decimarum exactio dura, nimium frequens & gravis esse Imperii Germanici ordinibus videretur, illi eâ de re maximè conquesti sunt in gravaminibus & articulis contra Papam & Clerum in Comitibus Noribergæ Anno 1522. exhibitis, ut legere est *apud Hartm. Hartmanni L. 2. pract. observ. tit. 53. obs. 10. n. 12.*

88. Donec tandem Jure consuetudinario Decimas³ Novalium vigore Jurisdictionis territorialis & superioritatis Principes & Status Imperii Seculares obtinuerint. Nec temerè, cùm quòd in suis territorijs habeant & exerçant Jura Episcopalia *cit. R. A. zu Augspurg de Anno 1555. §. damit auch obberührte*; tùm quòd Ecclesiastici earum rerum, quæ Ecclesiæ Parochiali nunquam quæsitæ, *R. A. d. l. §. dieweil aber etliche Ständ und derselben*/restitutionem petere nequeant; tùm deinq; quòd loca deserta & nunquam culta, utpote vacantia, Principis sint *c. 1. qua sunt regalia 2. F. 56. l. 1. C. de bon. vacant. t. t. C. de omni agro deserto.* ex quibus ad culturâ redactis decimam partem fructuum Reipubl. pendi solitâ fuisse pro vectigali refert *ex Alciato Reusner. L. 4. decis. 2. num. 14.*

89. Ita tamen ut non primo statim anno, sed vel secundo, tertio aut quinto decimæ Novalium solvantur, id quod observandum inculcat *Wernde d. L. 4. c. 2. in f.*

90. Ubi quærere lubet, an privilegium generale de non solvendis decimis rectè ad Novalia post coli cœpta extendi

tendi possit? Affirmativæ subscribo : non obstante quòd tale privilegium odiosum appareat, maximè cum ab Ecclesiâ descendat, quæ licentiam potius in decimis novalium usurpandis restringit, *c. 25. vers. nec occasione. extr. h. t. arg. c. 29. eod.* Nulla enim ratio, cur non privilegium illud etiam ad decimas novalium extendatur, quia majus cum concessum sit, minus quoq; concessum intelligitur *c. ex parte 27. h. t.* Quò etiam facit, quod qui decimas secundum Canonicas Sanctiones indefinitè remisit, intellexisse videatur de Decimis possessionum non solum præsentis temporis, sed etiam futuri *c. quia circa. 22. extr. de privileg. & excess. privilegiator.* Siquidem in beneficiis plenissima sit interpretatio *d. c. 22.*

91. Reliquum est, ut me ad Remedia accingam, quibus ii, qui decimas aut persolvere nolunt, aut easdem malignè attrectare student, ad solutionem aut restitutionem cogi possunt.

92. Equidem Pontifices valdè anxij fuerunt, ut gravium pœnarum metum non solventibus incuterent. Patet hoc ex varijs *Juris Canon. capitulis can. revertimini. 65. & seqq. 66. caus. 16. q. 1. c. 19. h. t.* de quibus latissimè *Reb. q. 15. n. 12. & aliquot seqq. Mon. c. 8. n. 63. tot. q. 5.*

93. Verùm illa non tam remedia sunt, quàm ad metum injiciendum excogitata. Remedia verò quibus decimas persequimur, est vel actio ex stipulatu & condictio ex Canone, si promissæ sunt. *arg. c. 25. in f. h. t.* ad instar illius ex *Lege l. un. ff. de condict. ex Lege. Reb. q. 9. n. 13. 14. Canis. c. 18. n. 5. Mon. q. 8. n. 39.* vel actio feudalis nominata, quando per abusivam & impropriam investituram citra possessionis traditionem constitutæ *arg. eorum, quæ habet Praclarum illud hujus Universitatis Lumen, supra laudatus DN. Ludwell. d. Syn. c. de defn. feudi. 2. pag. 32. ibi: prout videl*

ante quod
ab Eccle-
novalium
tr. h. t. arg.
m illud et-
jus cum co-
c. ex parte
ecundum
ellexisse
rasentis
privileg.
nissima

del. feudum aliquo horum contractuum constitutum fuerit. Con-
tra promissorem ad decimarum traditionem arg. 2. F. 26.
§. 5. §. si facta. 2. F. 7. §. 1. Vel utile adipiscendæ possessio-
nis remedium, arg. §. adipiscendæ. 3. J. de Interdict. Canis. d.
c. 18. n. 5.

94. Quod si acquisitæ fuerint, percipiens autem tur-
betur, competit in petitorio: utilis confessoria §. 2. J. de A-
ction. Reb. q. 9. n. 11. 12. in possessorio verò: remedium reti-
nendæ possessionis, interdictum uti possidetis §. 4. J. de in-
terdict. Reb. d. q. 9. n. 3. Vel recuperandæ, can. redinte-
granda 3. caus. 3. q. 1. modò de justo perceptionis titulo do-
ceri queat c. 2. de restit. Spoliator. in 6.

95. Interdum quoq; actiones locati & emti locum
invenient, ubi decimæ venditæ sunt vel locatæ.

96. Coram quo Judice autem actiones istæ moveri
debeant, non alienum erit à meo proposito quærere? Et
si jus Canonicum sequimur, sine controversia in petitorio
Ecclesiastica persona judex erit c. 2. extr. de judic. & arg. c. 31.
h. t. Gail. 1. O. 38. n. 1. quia in controversiis & negotijs Eccle-
siasticis Clerici Laicorum judicio non disponant d. c. 2. add.
c. fin. extr. h. t. c. dispendiosam 2. Clem. 2. de Judic. Gail. d. l.
n. 2.

97. Ubi enim reus Clericus est, aut inter solos Cleri-
cos controversia decimarum moveretur, cum judex non tam
causæ, quàm respectu personæ competens intelligatur, co-
ram Judice Ecclesiastico res tractanda est c. 17. extr. de Ju-
dic. Auth. statuimus C. de Episc. & Cler. can. si quis 10. & seq. 11.
can. molita 42. caus. 11. q. 1. ne Clericus per judicem Laicum
damnetur contra c. 2. extr. de for. compet. & c. 2. eod. in 6.
Covarr. pract. quest. c. 35. n. 1. §. primum. Zæf. Comment. ad ff.
de Judic. n. 81.

E 3

98. Non

98. Non verò sine causâ dixi in petitorio Ecclesiasticam personam esse judicem. Etenim in possessorijs judicijs cognitionem ad Laicum pertinere communis est Dd. opinio. *Rebus. q. 10. n. 3. 4. 38. & 39. Gail. d. l. n. 2.* quia possessorium est temporale quid. *Guid. Pap. decis. 1. n. 1. 2.*

99. Excipiunt interim vel ipsi Pontificum Patroni casus nonnullos quibus Ecclesiastica persona de decimis non cognoscit, sed secularis, putà quando de facto, utrum possideat quis decimas, & non de Jure, an debeantur Decimæ, quæritur. *Bald. Bartol. alij q. citati ab Andr. Gail. 1. O. 38. n. 3.* aut quando jus decimarum ad Laicum spectat ex feudo vel privilegio à Pontifice translatum. *Covarr. pract. quest. d. c. 35. n. 2. & 3tio quoties. Reb. q. 10. n. 39.*

100. Deinde quando agitur super fructibus decimarum *Reb. d. q. n. 4.* vel conductor decimarum sit Laicus, quo casu sine ullâ fori præscriptione illum Laicum non posse conveniri apud Judicem Ecclesiasticum censet *Covarr. d. l. & quintò non video;* cum hîc non de Jure decimarum, sed de solvendo pretio agatur.

101. Quamvis in possessorio judicio contra Laicum, à sententiâ de Decimis latâ, maximè si inter merè Laicos agatur, licitam esse appellationem ad Cameram Imper. velit *Gail. d. l. n. 4.* Ego asserere non dubito, actiones de solutione decimarum instituendas ad Judicem Laicum tam in petitorio quàm possessorio pertinere, per ea quæ suprâ tradita sunt. Unde fit, ut, si super possessorio in causis decimarum controversia movetur, citationes decernantur, & appellationes recipiantur. *reste Gail. d. O. 38. n. 4. & Carpz. d. L. 1. tit. 8. def. 138. n. 6.*

102. Apprimè huc faciunt verba *Joh. Meichsneri decis. noviss. Cam. Imper. Lib. 1. decis. 22. n. 5.* quæ ut subnectam merentur: *plurimum interesse, ait, ne decimarum cause statibus secularibus*

*secularibus auferantur & Romam trahantur contra transactio-
nem Passaviensem. Neq; verò differentiam inter possessorium
& petitorium esse quoad Cameram, ut scil. in uno iudex esse possit,
in altero non, cum in decisionibus causarum etiam jus Canon. ob-
servatur, modò non sit contra constitutiones Imperiales, & causa
possessorij & petitorij corã eodem Iudice ventilanda sit. per text.
in l. nulli. 10. C. de Judic.*

103. Sed vellicat jam aurem thesium ad hanc dispu-
tationem destinatarum numerus, ut jam vela contrahere
debeam, modò paucis egerim, qualis processus sit obser-
vandus; illum autem summarium esse, & iudicem de plano
ac sine strepitu & figurã judicij procedere debere volunt
*c. dispendiosam. 2. Clem. 2. de Judic. c. saepe. 2. Clem. de V. S. si-
ne Juris solennitate. Monet. c. 8, q. 3. n. 40.;* quamvis parti-
bus non contradicentibus iudex ordinarium vel in toto vel
in parte servare iudicium possit, nec tamen Processus pro-
pterea irritus fiat. *d. c. 2. inf.*

104. Possem adhuc evagari in decimas Papales, de
quibus tamen, cum instituti mei ratio non patiat, nervo-
sè differentem *Alex Monetam* cupido Lectori exhibeo, qui
cap. 9. d. Tract. de Decim. ex professo eas tractat.

Atq; sic Bono cum DEO, cui æternus in æternum ho-
nor, si non accuratè satis & prolixè pro dignitate & magni-
tudine Decimarum; provirium tamen modulo illarum
materiam absolvi. Si quæ omisã, ignosce, si quæ

superflua, ostende Benevole Lector, æquo
enim animo monitus à TE meli-
ora, redarguar.

Cic. L. 2. quest. Tuscul.

**Et refellere sine pertinaciã, & refelli sine ira-
cundiã parati sumus.**

Ecclesiasti-
torijs judi-
est Dd. o-
quia pos-

1. 2.
atroni ca-
cimis non
rum pos-
Decima,
O. 38. n. 3.
feudovel
quest. d. c.

us decima-
Laicus, quo
non posse
Covarr. d. l.
arum, sed

Laicum
re Laicos
n Imper.
tiones de
aicum tam
quæ supra
caulis de-
ernantur
& Carpz.

neri de-
nectam
e statibus
secula-

Ad Clariss. DN. Candidatum PAULUM WÖRFEL Amicum.

Illuxit ergò grata lux, quâ cernere est
Superâsse Te premens onus,
THEMINQ; justam candidum WÖRFELIUM
Maçtare justò præmiò.
Iter quod arduum ante fuit ac horridum,
Nunc suave, dulce, amabile.
Tibi disputanti, AMICE, de *Decimis* precor
Decuplas honorum mergites!

Ernestus Cregel D. & Jur. pub. P. P.

In solidas eruditionis decimas
hoc est

In disputationem inaug. de Jure Decim.
à præclarissimo Dn. PAULO WÖRFEL V. J. Cand. meritissimo, A-
mico & quondam consalino suo exoptatiss. solenniter
defendendam,

EPIGRAMMA

Res Tibi cum Decimis, Decimas namq; exigit à TE
Diva Themis, studii symbola tanta Tui.
*Hasce tamen Decimas, pingues quasi judico messes,
Ut mirer, messis quanta vel ipsa fiet,
Hinc tibi messis opum, veniet quoq; messis honorum,
Quam tibi pro Decimis, jam parat alma Themis.*

Ita votivè ominatur

Joh. Conradus Brotbequius Med: D.
Ejusq; & Phys. P. P. Tubing.

Ad Præclarissimum Dn. PAULUM WÖRFEL, LL. Candidat.
Amicum estimatissimum.

Alea jacta Tibi est; Vultu sed talus eodem
ter stetit; hinc summum tollis, Amice, lucrum.
Lætor ego, & voveo (quid enim nisi vota supersunt?)
Te Themis ut largò fœnore porrò beet.

festinò calamò fudit
Conradus Falckner.

F I N I S.

00 A 6383

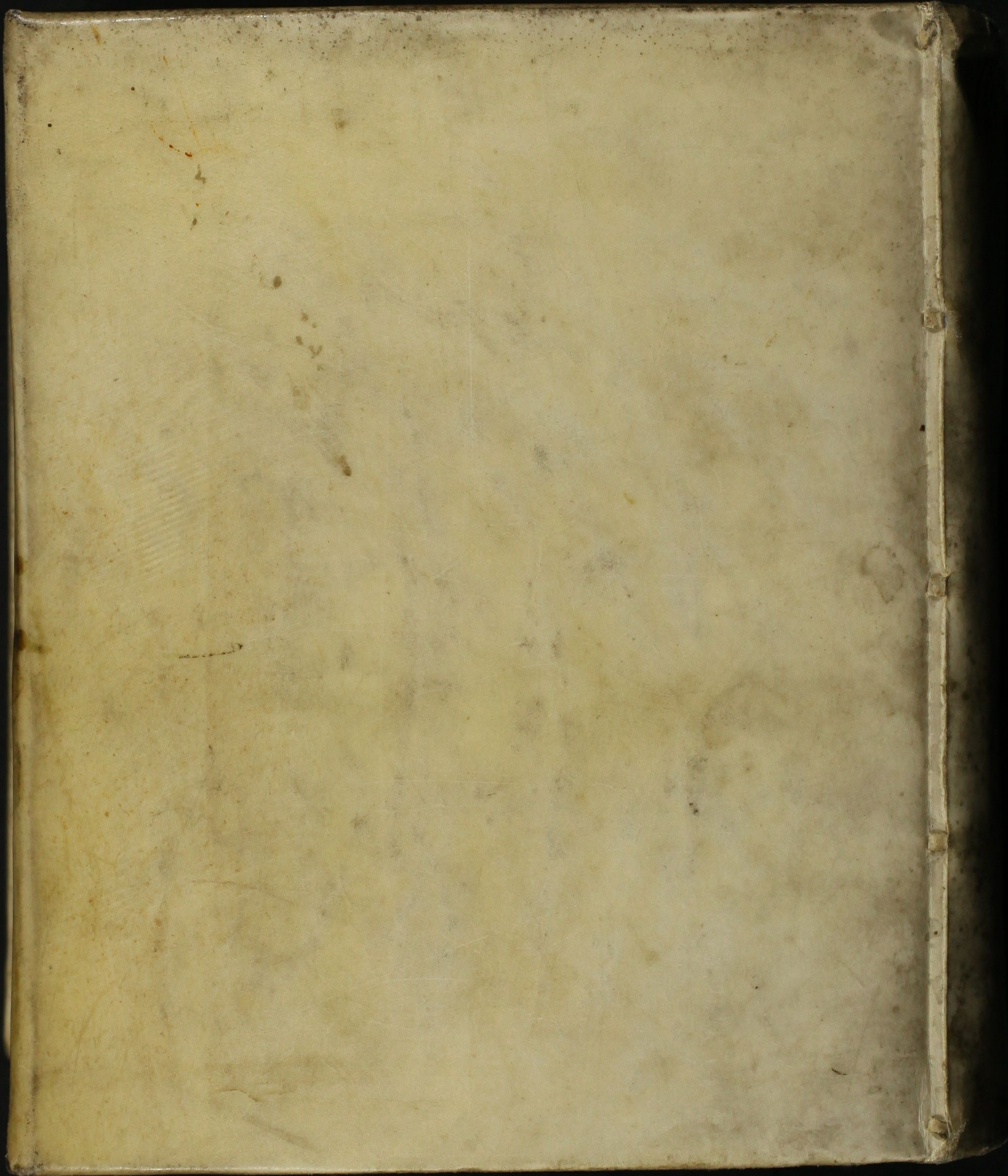
ULB Halle 3
002 916 681

SL

V D 77

INAUGURALIS
 DE
DECI-
RUM
 TENTE GRATIA
 TATE ET DECRE.
 ET AMPLISSIMI
 INIS IN INCLUTA
 UNIVERSITATE
 N UTROQUE JURE
 GNIBUS ET PRIVILE-
 ALIBUS RITE CON-
 QUENDIS
 d disputandum
 oposita
 à
WÖRFEL
 BERGENSI
 L TDORFFI
 Decembr.
 TIS cl^o l^o clvii.

32

HAGEN, Univerf. Typographi

31 a.

32.

